

УДК 336.225

DOI: 10.60022/2(2)-19S

Демчишак Назар Богданович

доктор економічних наук

професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівський національний університет ім. І. Франка, Україна

Demchyshak Nazar

Doctor of Economic Sciences

Professor of the Department of Finance, Money Circulation and Credit

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

ORCID: 0000-0001-6852-7405

Ткачик Леся Петрівна

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівський національний університет ім. І. Франка, Україна

Tkachyk Lesia

Candidate of Economic Sciences

Associate Professor of the Department of Finance, Money Circulation and Credit

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5758-4989

Сидор Вікторія Романівна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Sydor Viktoriia

higher education applicant at the second (Master's) level

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

ORCID: 0009-0007-3448-1526

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА ІНОЗЕМНА ПРАКТИКА

Анотація. У статті розглянуто сучасний стан цифровізації адміністрування податків в Україні та її вплив на ефективність податкової системи. Проаналізовано такі ключові цифрові ініціативи, як «Електронний кабінет платника податків», «Дія.City». Окреслено виклики цифровізації, а також позиції України у відповідних глобальних рейтингах. Проведено порівняльний аналіз іноземних практик цифрового адміністрування податків (кейси Польщі, Литви) та окреслено можливості інтеграції передових підходів в рамках трансформації української податкової системи. Акцентовано, що запровадження таких інструментів, як електронний кабінет платника податків, мобільний застосунок «Моя податкова», інтеграція з порталом «Дія», а також впровадження спеціального правового режиму «Дія.City» підтверджують поступ держави у напрямі розвитку цифрової економіки. Адаптація кращих міжнародних практик з урахуванням національної специфіки, рівня цифрової культури та інституційних можливостей формує передумови оптимізації механізмів податкового адміністрування в Україні. Аргументовано, що цифрова трансформація є не лише технічним оновленням, а й інструментом системного вдосконалення управління державними фінансами. Акцентовано на важливості діджиталізації адміністрування податків також в контексті необхідності покращення інвестиційного клімату та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: цифровізація, адміністрування податків, електронні сервіси, автоматизація, платники податків, іноземні практики.

DIGITALIZATION OF TAX ADMINISTRATION IN UKRAINE: DOMESTIC REALITIES AND FOREIGN PRACTICE

Abstract. The article examines the current state of tax administration digitalization in Ukraine and its

impact on the efficiency of the tax system. Key digital initiatives such as the «Taxpayer's Electronic Cabinet» and «Diia.City» are analyzed. The study explores existing challenges, including Ukraine's position in global digitalization indices. A comparative analysis of international practices in digital tax administration (Poland, Lithuania) is conducted, and opportunities for integrating advanced approaches into the Ukrainian tax system are outlined.

Digitalization of tax administration in Ukraine represents a crucial phase in the broader transformation of public governance, aimed at enhancing transparency, convenience, and overall effectiveness in the interaction between the state and taxpayers. The introduction of tools such as the Taxpayer's Electronic Cabinet, the mobile application «My Tax», and the integration of services with the national «Diia» portal confirms the country's steady movement towards a digital economy.

To address these challenges, the article draws on international experience—particularly the examples of Poland and Lithuania—which illustrate effective models of digital tax reform. These countries have implemented a range of innovative practices, including user-friendly mobile applications, advanced systems of electronic feedback, and deep integration between tax databases and other governmental information systems. Such approaches contribute to reducing administrative burdens on taxpayers, improving compliance, and increasing public trust in fiscal institutions.

The insights from these international practices can serve as a strategic guide for Ukraine in optimizing its tax administration processes. Adapting best practices to the national context, while considering the specific characteristics of Ukrainian society and the level of digital culture, is essential for building a more resilient, accessible, and efficient tax system. Ultimately, the article highlights the potential of digital transformation to serve not only as a technical upgrade but also as a driver of systemic improvement in public finance management.

Keywords: digitalization, tax administration, electronic services, automation, taxpayers, foreign practices.

Постановка проблеми. Цифровізація в удосконаленні механізмів справляння податків є передумовою підвищення ефективності податкової системи, детінізації економіки та забезпечення зрозумілості у відносинах між платниками податків та контролюючими органами. В Україні цифрові технології у податковій сфері імплементуються в умовах соціально-економічних змін, військових викликів та потреби у гармонізації із міжнародними підходами.

Не зважаючи на певні успіхи, серед яких впровадження електронного кабінету платника податків, автоматизація податкових перевірок та обміну податковою інформацією, ряд проблем адміністрування залишаються невирішеними. Йдеться зокрема про недостатню інтегрованість цифрових послуг, загрози питання кібербезпеки, громіздкість нормативної бази та певне несприйняття бізнесом цифрових нововведень, водночас окремі сервіси періодично працюють некоректно, спричиняючи труднощі для платників. До того ж, досвід інших країн засвідчує значні можливості застосування штучного інтелекту у сфері оподаткування, водночас у цих напрямках Україна поки що лише починає розглядати та імплементувати окремі рішення. Враховуючи зазначене, дослідження цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні у порівнянні зі світовими практиками є важливим для формування ефективних підходів щодо вдосконалення податкової системи в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми цифровізації адміністрування податків активно дискутуються у працях таких вітчизняних науковців, як: Р. Барицький, І. Єгорова, Я. Ізмаїлов [1], А. Клек [3], О. Коваленко, М. Крупка, М. Кульчицький, М. Никитюк [2], І. Поповецька, О. Солук [4], А. Цюцяк [5] та ін. Незважаючи на значний внесок перелічених фахівців, все ще існує чимало невирішених питань, які стосуються, зокрема, правового регулювання цифрових податкових сервісів, адаптації бізнесу до таких змін тощо, що підкреслює важливість подальших наукових пошуків, які мають на меті інтеграцію передових світових практик у національну податкову систему.

Метою статті є аналіз сучасного стану цифровізації податкового адміністрування в Україні, визначення ключових викликів та перспектив його розвитку, а також порівняння з окремими іноземними практиками.

Виклад основного матеріалу. Термін «цифровізація» увійшов в науковий обіг відносно недавно – на межі XX-XXI ст., хоча процес впровадження цифрових рішень почався раніше, разом із розвитком комп'ютерних технологій. Незважаючи на те, що цей термін семантично вказує на ІТ-складову, однак він не обмежується лише цією сферою. Натомість його використовують для детермінування трансформацій

у всіх аспектах суспільного життя, таких як цифровізація бізнесу, освіти, науки, окремих галузей та виробництв тощо. Загалом серед теоретиків і практиків немає суттєвих розбіжностей у тлумаченні та розумінні цього поняття.

Водночас сьогодні в умовах правового режиму воєнного стану необхідно підтвердити внутрішнім і зовнішнім стейкхолдерам (суспільству, інвесторам, закордонним партнерам тощо) не тільки де-юре, але й де-факто реальну імплементацію європейських стандартів і практик у розвиток адміністрування податків, яка включає створення ефективних механізмів, боротьбу з корупцією, розвиток партнерських відносин, а також формування справедливих умов оподаткування для всіх платників. Ефективне адміністрування податків за допомогою цифрових технологій має значення не тільки для наповнення державного бюджету, але й для стійкості економічного зростання та добробуту громадян. Оптимізація системи податкового адміністрування на засадах цифровізації сервісів сприятиме створенню сприятливішого бізнес-середовища, залученню інвестицій та підвищенню довіри до державних інституцій [1, с. 364].

Взаємодія платників податків з державними органами фінансового контролю, включаючи Державну податкову службу України, в електронному середовищі забезпечує новий якісний рівень надання послуг та можливість здійснення віддаленої комунікації. Наведений підхід дозволяє підприємницьким структурам оперативно, якісно та своєчасно виконувати податкові зобов'язання, формувати та подавати різні форми звітності, а також максимально віддалено й комфортно комунікувати з державними органами. Електронні сервіси, які надаються платникам, доступні для використання на офіційному веб-сайті Державної податкової служби (ДПС) України [5, с. 51-52] (табл. 1).

Таблиця 1

Електронні цифрові сервіси для платників податків в Україні

№ з/п	Е-сервіс	Коротка характеристика
1	Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс	Інформаційний ресурс, який надає змогу одночасного використання як платниками, так і працівниками структурних підрозділів ДПС з метою сприяння отримання уніфікованих відповідей у будь-який час та зручний спосіб
2	Інформація з реєстрів	Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій; дані реєстру платників ПДВ; пошук фіскального чека; пошук марки акцизного податку
3	Електронний кабінет платника	Інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує платниками податків та державними органами прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді
4	Електронна звітність	Програмне забезпечення для формування звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів
5	ПРРО	Програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для виконання платіжних операцій
6	Сервіс «Пульс»	Призначений для прийняття звернень платників податків щодо неправомірних дій або бездіяльності працівників податкової служби, а також про можливі корупційні дії з їхнього боку
7	Інтерактивна податкова карта України	Призначена для надання актуальної податкової інформації щодо агрегованих показників у частині сплачених сум податкових платежів, нарахованих податкових зобов'язань, сум податкового боргу, надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах

Джерело: складено авторами на основі [5, с. 51-52]

Одним з ключових проєктів ДПС у межах цифровізації адміністрування податків в Україні є Електронний кабінет платника податків – це інформаційно-телекомунікаційна система, створена для забезпечення реалізації платниками податків та державними органами своїх прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді [6]. Незважаючи на існуючі труднощі в роботі кабінету через можливо певні технічні погіршення і перевантаженість, загалом наявність такого функціоналу упродовж останніх років суттєво трансформувала комунікацію платників податків з податковою службою, відповідно так цифровізацію, не зважаючи на вказані аспекти, у будь-якому разі можна оцінювати позитивно.

Зауважимо, що Електронний кабінет надає платникам можливість працювати з органами ДПС

дистанційно у режимі реального часу, а саме:

- подавати декларації з використанням електронного цифрового підпису і переглядати подану та/або сформовану податкову звітність;
- отримувати нагадування щодо строків подання звітності та сплати податків, зборів (обов'язкових платежів);
- отримувати інформацію щодо особистих реєстраційних даних (податковий номер платника податків, назва платника податків, основний вид діяльності; інформацію про бухгалтера та директора тощо);
- подавати заяви та отримувати в електронному вигляді довідки про відсутність заборгованості з податків, зборів, платежів, що контролюються органами фіскальної служби;
- вести в електронному вигляді Книги обліку доходів та витрат;
- переглядати інформацію щодо стану своїх розрахунків з бюджетом, зокрема про заборгованість зі сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інші.

Користувачами Електронного кабінету платника є платники податків – юридичні особи та самозайняті особи – фізичні особи-підприємці та особи, які провадять незалежну професійну діяльність [7]. У вересні 2023 року Державна податкова служба оголосила про запуск свого нового мобільного застосунку під назвою «Моя податкова». Це, по суті, спрощена версія електронного кабінету платника податків. У мобільному застосунку можна знайти інформацію про платника, перевірити наявність податкових боргів, а також подати декларацію про майновий стан і доходи. Відповідно, цей застосунок почав активно використовуватися фізичними особами – підприємцями.

Таким чином поетапно реалізуються різні заходи для задоволення потреб платників у зручності, простоті та комфортності різних процедур адміністрування податків. Важливо, що цифровізація відбувається за активної підтримки Міністерства фінансів та Міністерства цифрової трансформації України. Адже вона, зокрема, дає змогу нівелювати корупційні ризики і в цілому вплив людського фактору у рамках реалізації тих чи інших механізмів адміністрування податків в країні.

Завдяки ефективній співпраці ДПС та Мінцифри платники вже мають змогу користуватися на порталі «Дія» такими цифровими послугами як «Малютко, ID14, цифровий податковий номер, шеринг документів, довідка про доходи [7]. Також у «Дії» стали доступними сервіси податкової для фізичних осіб. Платники в розділі «Мої податки» можуть отримати інформацію про свої податкові дані, стан розрахунків з бюджетом, дані про банківські рахунки, а також мають можливість сплати податків та подання декларацій для ФОП-спрощенців [8].

Важливим та сучасним проектом, в реалізації якого ДПС бере активну участь, стало запровадження «Дія.City», про запуск якого було оголошено під час третього Diia Summit у Києві. Передбачалось, що «Дія.City» має стати унікальним правовим та податковим простором для ІТ-компаній. Він поширюється на всю територію України та створює для технологічного бізнесу особливі умови, що враховують специфіку внутрішнього ринку та специфіку конкуренції з іншими країнами [8]. Складові «Дія.City»: сприятлива податкова система – податок на прибуток 18% або податок на виведений капітал 9%, ЄСВ на рівні 22% з мінімальної зарплати, ПДФО 5% та військовий збір 1,5%; гнучкі форми співпраці з ІТ-спеціалістами – гіг-контракти, що поєднують переваги фрилансу та соціальні гарантії; гарантії захисту інтелектуальної власності; елементи англійського права, що спрощують доступ до інвестицій; гарантії захисту особи та власності від неправомірного втручання [8]. Відзначимо також, що починаючи із 2025 р. активно почали обговорювати зміни до законодавства в частині стимулювання діяльності наукових парків для інтенсифікації співпраці в тріаді освіта-наука-бізнес і комерціалізації інноваційних розробок. Такі зміни, на думку законодавців, можуть супроводжуватись поширенням пільг «Дія.City» на наукові парки, безперечно із певними вимогами щодо рівня заробітної плати тощо. Однак ці плани, не зважаючи на їх перспективи, потребують тривалих і складних комунікацій із різними державними органами, адже є потреба у змінах до митного та податкового кодексу України. Тобто серед іншого окреслені плани передбачають і цифровізацію адміністрування податків та взаємодії в цілому із контролюючими органами для наукових парків як підприємств у перспективі. Також, на наш погляд, такий кейс є прикладом того, як можна стимулювати пріоритетні галузі і сектори та їх розвиток у майбутньому, зокрема за рахунок цифровізації та застосування аналогічних «Дія.City» інструментів.

ДПС України безпосередньо впливає та розвиток концепту цифрової держави та зростання рівня довіри з боку платників податків через комунікацію. До ДПС за 2023 р. було подано 684 млн запитів у порядку електронної взаємодії через систему «Трембіта». Станом на 01.03.2024 р. до Державного

реєстру фізичних осіб внесено 43,2 млн фізичних осіб, з яких 0,82 млн осіб – іноземці. В табл. 2 представлено результати цифровізації роботи ДПС від EU4DigitalUA «Розвиток електронних реєстрів на основі європейських стандартів» [9, с. 2].

Таблиця 2

Найпопулярніші Е-сервіси ДПС серед громадян України

Послуга	Кількість користувачів / запитів
єМалятко	108,8 тис. фізичних осіб
ID14	79,7 тис. фізичних осіб
єРНОКПП	15,8 млн запитів щодо фізичних осіб
Довідка про доходи в ДІА	1,1 млн запитів
Шеринг документів	37,2 тис. запитів
«Мої податки» в ДІА	15 е-послуг, 184 млн запитів

Джерело: складено авторами на основі [9, с. 4]

Відтак, електронне подання декларацій є ключовим компонентом автоматизації податкових систем. Цей процес дозволяє платникам податків подавати декларації онлайн, зменшуючи необхідність у паперовій роботі та часі, який раніше витрачався на ручне введення даних. Це не тільки спрощує процедуру, але й зменшує ймовірність помилок, що часто виникали при ручному введенні. Автоматизоване визначення податків забезпечує більш точний розрахунок податкових зобов'язань. Завдяки використанню спеціалізованого програмного забезпечення податкові органи можуть точніше визначати податкові ставки, пільги та зобов'язання для різних категорій платників податків. Це не тільки зменшує ризик людських помилок, але й забезпечує більшу прозорість у податковому процесі. При цьому багато платників користуються альтернативними програмами, популярними серед бухгалтерів, зокрема «М.Е.Дос», яка теж дає змогу своєчасно подавати звітність, обмінюватися документами тощо. Це, у тім числі, пов'язано із технічними прорахунками у роботі електронного кабінету платника, про які уже зазначалось, а також об'єктивно із зручністю сервісів типу «М.Е.Дос». Однак при цьому вони достатньо дорогі, а сервіси ДПС безкоштовні.

Успішна цифровізація системи адміністрування податків неможлива без надійної основи у вигляді національних цифрових інфраструктур та систем. Вони забезпечують ефективний обмін інформацією між державними установами. Досвід інших країн підтверджує, що комплексний підхід до цифрової трансформації, зокрема запровадження єдиних реєстрів та універсальних ідентифікаторів для громадян, значно спрощує інтеграцію податкових сервісів з іншими державними системами. Скажімо, успішним прикладом такої політики є Польща, яка стартувала у сфері цифрової модернізації порівняно давно. В Польщі імплементацію IT-рішень в сфері обслуговування громадян розпочали ще в 1990-х роках від впровадження проекту PESEL – центрального реєстру номерів, що обов'язково надається всім громадянам. Номер використовується в онлайн-реєстрах та допомагає ідентифікувати людину, починаючи від відвідування лікаря та закінчуючи перенесенням номеру до іншого мобільного оператора [10].

Сьогодні в Польщі працює спеціальне міністерство (Міністерство цифровізації або діджиталізації – Ministerstwo Cyfryzacji), діяльність якого орієнтована на впровадження сучасних технологій з метою спрощення: комунікації з державою та держслужбовцями; створення та ведення бізнесу в Польщі [10]. Електронна податкова у Польщі працює вже певний час і постійно розширює свій функціонал та покращує можливості для користувачів сервісів. Електронна податкова (e-US) – це державна система, завдяки якій можна вирішити значну кількість актуальних для громадян і бізнесу питань, що пов'язані з оподаткуванням у Польщі [11]:

- подання податкових декларацій;
- використання безкоштовного програмного забезпечення для генерації та надсилання JPK (Jednolity Plik Kontrolny), для ведення мікробізнесу;
- ознайомлення з інформацією про можливі штрафи, пов'язані з податковими зобов'язаннями;
- можливість перегляду та оплати раніше накопичених сум через систему електронних платежів;
- зручний механізм для подання заяв про повернення податків;
- отримання інформації про відсутність заборгованості перед державою.

Основні функції електронної податкової Польщі: повернення податків; отримання довідки про відсутність податкових боргів; перевірка балансу; формування звіту платника податків [11]. У січні

2025 року Національна податкова адміністрація Польщі презентувала мобільний додаток e-Urząd Skarbowy. Наразі ним можуть скористатися виключно фізичні особи, зокрема іноземці. Проте в майбутньому планується розширити функціонал, щоб застосунком могли користуватися і юридичні особи [12]. Мобільний додаток підтримує три мовні версії – польську, українську та англійську, при цьому у ньому можна відстежувати інформацію про особисті дані, штрафні санкції, декларації PIT (про доходи), інформацію про повернення податку тощо. За допомогою додатка можна подати низку документів (усього 15) і податкових декларацій, серед яких: заявка на отримання довідки про відсутність заборгованості або стан податкової заборгованості; заявка про отримання довідки про доходи; зізнання про невчасну сплату податку або подання податкової декларації; податкові декларації тощо. Також у застосунку є можливість здійснювати платежі. Наразі це можна зробити за допомогою системи BLIK або електронного переказу. Проте в майбутньому планується запровадити інші системи платежів [12]. Таким чином розглянутий та інший дотичний до досліджуваної проблематики досвід Польщі підтверджує важливість вдалого старту в цифровій трансформації та послідовного розвитку державних електронних сервісів. Водночас також інші країни ЄС демонструють успішні приклади впровадження ефективних цифрових рішень у сфері оподаткування.

Особливу увагу заслуговує приклад Литви, яка змогла вибудувати зручну та функціональну систему електронної взаємодії з платниками податків. Аналізуючи електронні податкові сервіси країни, можна виділити зокрема Литовську систему EDS, яка є своєрідним аналогом українського Електронного кабінету платника податків. Литовська система електронного декларування (EDS) є платформою, що дозволяє платникам подавати податкові декларації та інші документи в електронному форматі. Основні функції EDS включають:

- електронне подання податкових декларацій: платники податків можуть подавати декларації онлайн у будь-який час, що зменшує потребу в особистих візитах до податкових органів;
- перегляд інформації про доходи: система надає доступ до даних про доходи та витрати, що дозволяє платникам податків перевіряти та контролювати цю фінансову інформацію;
- адміністрування прав користувачів: користувачі можуть керувати доступом до системи, надаючи або обмежуючи права іншим особам або організаціям;
- отримання повідомлень та нагадувань: система надсилає сповіщення про статус поданих декларацій, виявлені помилки або необхідність оновлення інформації [13].

Зауважимо також, що перевагами використання EDS є такі [13]:

- цілодобовий доступ: можливість подавати документи в будь-який час;
- швидке отримання зворотного зв'язку: оперативне інформування про прийняття декларацій або виявлені помилки;
- прискорене повернення податків: електронне подання сприяє швидшому поверненню переплачених податків та спрощує інші адміністративні процедури;
- використання EDS підвищує ефективність податкового адміністрування та зручність для платників податків, зменшуючи адміністративне навантаження та покращуючи якість обслуговування.

На основі аналізу досвіду Польщі та Литви у сфері цифровізації податкового адміністрування можна сформулювати низку рекомендацій для вдосконалення податкової системи України. Ці країни демонструють успішну інтеграцію інноваційних рішень, що покращують зручність, ефективність і прозорість у сфері взаємодії держави з платниками податків.

Враховуючи польський додаток e-Urząd Skarbowy, Україна може оновити і модернізувати мобільний застосунок «Моя податкова», зокрема додати подання декларацій фізичними та юридичними особами, впровадити багатомовну підтримку, забезпечити швидку сплату податків через платіжні сервіси (BLIK-аналоги, Apple Pay, Google Pay), реалізувати сервіс повідомлень про зміни у податковому статусі, штрафи, борги тощо. Польський досвід демонструє ефективність електронного запиту на повернення податків, що обробляється автоматично. В Україні можна запровадити подібну функцію через Е-кабінет або додаток, з чіткими строками повернення. На прикладі Литви доцільно розглянути потенціал таких рішень як: забезпечити автоматичну перевірку даних, зменшити втручання працівників ДПС, запровадити модуль самообслуговування для ФОП та мікробізнесу тощо.

Вважаємо, що при цьому в Україні у сфері цифровізації адміністрування податків немає надто суттєвого відставання від Польщі чи Литви, або інших країн ЄС. Упродовж останніх років успішна політика держави, зорієнтована на діджиталізацію у тім числі й системи оподаткування, дозволила досягти значних успіхів, відповідно різні сервіси, зокрема ДПС України, спростили комунікацію з платниками, які мають змогу також одержувати зручніші послуги своєчасно та без зайвих витрат часу.

Тобто за рахунок стрімкої цифровізації адміністрування податків значною мірою вдалось домогтись перетворення фіскальних органів більшою мірою у сервісні, ніж контролюючі для конкретного платника податків.

Розроблення ефективної стратегії цифрової трансформації податкової системи України потребує не лише вивчення окремих елементів інфраструктури, а й реалізацію комплексного підходу до цифровізації, що включає нормативно-правове забезпечення, рівень технічної готовності, цифрову грамотність користувачів та доступність сервісів. Саме тому для формування обґрунтованої політики важливо також враховувати міжнародні аналітичні інструменти та рейтинги, які відображають загальні тенденції цифровізації в державі. Оцінка рівня цифровізації податкових систем у різних країнах є складним завданням, оскільки не існує єдиного загальноприйнятого показника чи підходу, що безпосередньо вимірює якість цифровізації податкового адміністрування.

Проте доцільно звернути увагу на кілька міжнародних рейтингів та досліджень, які оцінюють рівень цифрової зрілості державних послуг та податкових систем:

1. Рейтинг цифрових державних послуг (2024 року). За даними цього рейтингу (табл. 3), Південна Корея, Данія та Естонія лідирують у наданні цифрових державних послуг, при цьому Україна також увійшла до топ-5, що свідчить про значний прогрес у цифровізації державних сервісів.

Таблиця 3

Топ-10 світових лідерів у цифрових державних послугах у 2024 році за однойменним рейтингом

Місце в рейтингу	Країна
1	Південна Корея
2	Данія
3	Естонія
4	Саудівська Аравія
5	Україна
6	Сінгапур
7	Велика Британія
8	Нова Зеландія
9	Японія
10	Казахстан

Джерело: складено авторами на основі [14]

2. Індекс цифрової конкурентоспроможності IMD (World Digital Competitiveness Ranking 2024). У цьому рейтингу оцінюється здатність країн впроваджувати та використовувати цифрові технології. У 2024 році Сінгапур посів перше місце, Швейцарія – друге, а Данія – третє [15] (рис. 1).

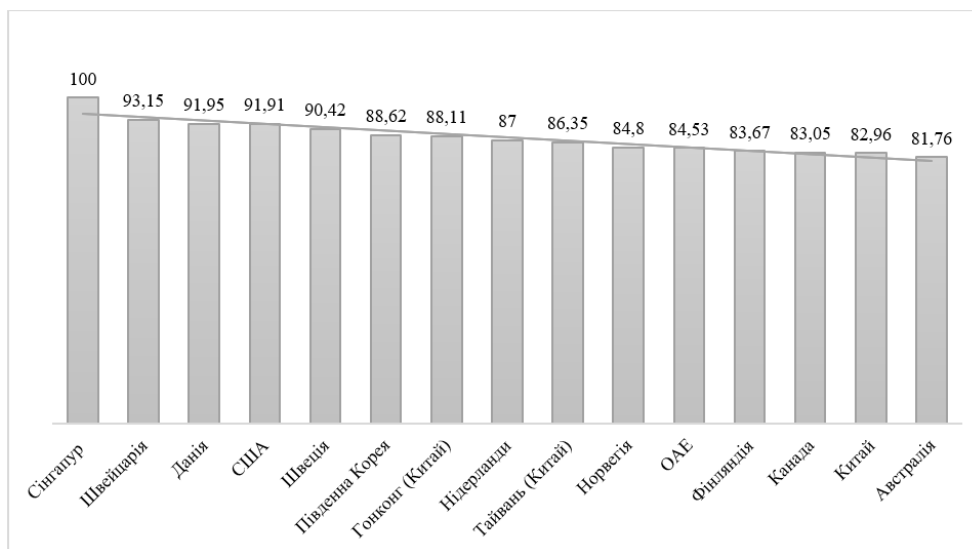

Рис. 1. Топ-15 країн згідно Індексу цифрової конкурентоспроможності у 2024 році

Джерело: сформовано авторами на основі [15]

Україна не потрапила до переліку лідерів цього рейтингу. Це свідчить про те, що рівень впровадження та використання цифрових технологій в Україні поки що не відповідає найвищим світовим стандартам. Причинами цього можуть бути: недостатній розвиток цифрової інфраструктури; обмежене фінансування інноваційних проєктів; низький рівень цифрової трансформації державного сектору; нестача кваліфікованих ІТ-кадрів у деяких регіонах.

Отже, незважаючи на позитивні зміни і досягнення в діджиталізації державних послуг, в Україні все ще є виклики та деструктивні чинники, які стримують ефективне функціонування цифрових сервісів. Це недостатня уніфікація цифрових платформ, складність нормативної бази, а також брак обізнаності про нововведення у контексті більш комплексної проблеми – розвитку цифрової культури і грамотності серед громадян і бізнесу.

Висновки. Цифровізація адміністрування податків в Україні є одним із ключових етапів у трансформації управління, що має на меті підвищити прозорість, зручність та ефективність взаємодії між державою і платниками податків. Впровадження таких інструментів, як електронний кабінет платника податків, мобільний застосунок «Моя податкова», інтеграція з Порталом «Дія», а також правовий режим «Дія.City», підтверджують прогрес у напрямі розвитку цифрової економіки та суспільства.

Водночас іноземний досвід, зокрема Польщі та Литви, дає змогу акцентувати на різних напрямках щодо того, як ефективно можна здійснювати цифрову трансформацію податкових систем. Це включає впровадження мобільних застосунків, електронного зворотного зв'язку та тісну інтеграцію між базами даних. Ці приклади можуть стати орієнтиром для покращення української системи адміністрування податків, зважаючи на вітчизняну специфіку та враховуючи рівень цифрової культури і грамотності.

Подальший розвиток цифровізації податкового адміністрування в Україні повинен базуватися на інтеграції кращих іноземних, передусім європейських, практик діджиталізації, при цьому без нівелювання прогресивних національних підходів, зокрема: комплексному оновленні технічної та нормативної інфраструктури; активному використанні аналітичних інструментів і міжнародних рейтингів для відстеження прогресу; посиленні співпраці між різними відомствами (Мінцифра, Мінфін, ДПС); активнішому впровадженні інновацій, таких як штучний інтелект, у процеси перевірки, аналізу та обслуговування платників. Зокрема, проблематика імплементації технологій штучного інтелекту формує перспективи для подальших наукових розвідок.

Таким чином, цифровізація податкової системи в Україні, не зважаючи на вагомі успіхи, потребує стратегічного підходу для подальшого вдосконалення підходів та адаптації до світових стандартів. Лише за таких умов країна зможе забезпечити ефективне податкове адміністрування, сприяти зростанню інвестиційної привабливості та формуванню довіри громадян і бізнесу до фіскальних органів, передусім як сервісних, а не контролюючих.

Література

1. Ізмаїлов Я.О., Єгорова І.Г., Барицький Р.О. Цифровізація та глобалізація системи адміністрування податків як драйвер інноваційного розвитку. *Business Inform.* 2024. Вип. 7, С. 363–370. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-363-370> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Крупка М., Кульчицький М., Демчишак Н., Никитюк М., Коваленко О. Податкова політика України: проблеми та виклики в умовах воєнного стану. *Економіка. Фінанси. Право.* 2025. № 3. С. 8-14.
3. Клек А. Роль фінансових технологій у цифровому середовищі. *Міжнародний науковий журнал “Інтернаука”*. Серія “Економічні науки”. 2024. Вип. 11 (91). С. 170-176. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10464>.
4. Клек А., Солук О., Поповецька І. Фінтех як інструмент забезпечення сталого розвитку України. *Ефективна економіка*. 2025. № 3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6063>
5. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4. С. 48–56. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?vol=yes&voll=83> (дата звернення: 05.04.2025).
6. Електронний кабінет. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua/help/intro.html> (дата звернення: 05.04.2025).
7. Що таке «електронний кабінет платника». Головне управління ДПС у Київській області. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/local-news/557538.html> (дата звернення: 05.04.2025).
8. ДПС: цифровізація у сфері оподаткування є важливою складовою розвитку цифрової економіки. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/568593.html>

(дата звернення: 05.04.2025).

9. Результати EU4DigitalUA. Розвиток електронних реєстрів на основі європейських стандартів. Державна податкова служба України. 2024. URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/643/764778/Rozvitok_el_re_str_v_na_010324_na_sayt_v1.pdf (дата звернення: 08.04.2025).

10. Діджиталізація державних послуг на прикладі Польщі. Na chasi. URL: <https://nachasi.com/tech/2018/01/31/digital-poland/> (дата звернення: 09.04.2025).

11. Електронна податкова у Польщі. Groshi.PL. URL: <https://groszi.pl/e-podatkova-v-polshi-2024/> (дата звернення: 10.04.2025).

12. Польська податкова служба запустила мобільний додаток e-Urząd Skarbowy. Наш вибір. 2025. URL: <https://naszwybir.pl/e-urzed-skarbowy/> (дата звернення: 10.04.2025).

13. Apie EDS - EDS. Elektroninio deklaravimo sistema - EDS. URL: https://deklaravimas.vmi.lt/lt/EDS_apatines_nuorodos/Apie_EDS.aspx (accessed April 11, 2025).

14. Top 20 Global Leaders Countries in Digital Public Services in 2024 - Bright Nation is a creative design and development studio with a deep understanding of the needs of international companies. Bright Nation is a creative design and development studio. URL: <https://brightnation.studio/blog/top-20-global-leaders-countries-in-digital-public-services-in-2024> (accessed April 11, 2025).

15. World Digital Competitiveness Ranking 2024 - IMD business school for management and leadership courses. IMD business school for management and leadership courses. URL: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/> (accessed April 12, 2025).

References

1. Izmailov Ya.O., Yehorova I.H., Barytskyi R.O. Tsyfrovizatsiia ta hlobalizatsiia systemy administruvannia podatkov yak draiver innovatsiinoho rozvytku [Digitalization and globalization of the tax administration system as a driver of innovative development]. Business Inform. 2024. Vyp. 7, S. 363–370. Available at: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-363-370> (accessed April 06, 2025).

2. Krupka M., Kulchytskyi M., Demchyshak N., Nykytiuk M., Kovalenko O. Podatkova polityka Ukrainy: problemy ta vyklyky v umovakh voiennoho stanu [Tax policy of Ukraine: problems and challenges under martial law]. Ekonomika. Finansy. Pravo. 2025. № 3. S. 8-14.

3. Klek A. Rol finansovykh tekhnolohii u tsyfrovomu seredovyshchi [The role of financial technology in the digital environment]. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Internauka”. Seriiia “Ekonomichni nauky”. 2024. Vyp. 11 (91). S. 170-176. Available at: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-11-10464>. (accessed April 06, 2025).

4. Klek A., Soluk O., Popovetska I. Fintekh yak instrument zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy [Fintech as a tool for ensuring sustainable development of Ukraine]. Efektyvna ekonomika. 2025. № 3. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6063> (accessed April 06, 2025).

5. Tsiutsiak A., Tsiutsiak I., Tsiutsiak V. Tsyfrovizatsiia podatkovoi systemy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [Digitalization of the tax system: current status, problems and prospects]. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 2023. № 4. S. 48–56. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?vol=yes&voll=83> (accessed April 05, 2025).

6. Elektronnyi kabinet [Electronic office]. Available at: <https://cabinet.tax.gov.ua/help/intro.html> (accessed April 05, 2025).

7. Shcho take «elektronnyi kabinet platnyka» [What is the “payer’s electronic account”?]. Holovne upravlinnia DPS u Kyivskii oblasti. Available at: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/local-news/557538.html> (accessed April 05, 2025).

8. DPS: tsyfrovizatsiia u sferi opodatkovannia ye vazhlyvoiu skladovoiu rozvytku tsyfrovoi ekonomiky [State Tax Service: digitalization in the field of taxation is an important component of the development of the digital economy]. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. Available at: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/568593.html> (accessed April 05, 2025).

9. Rezultaty EU4DigitalUA. Rozvytok elektronnykh reiestriv na osnovi yevropeiskykh standartiv [EU4DigitalUA Results. Development of electronic registers based on European standards]. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. 2024. Available at: https://tax.gov.ua/data/material/000/643/764778/Rozvitok_el_re_str_v_na_010324_na_sayt_v1.pdf (accessed April 08, 2025).

10. Didzhytalizatsiia derzhavnykh posluh na prykladi Polshchi [Digitalization of public services based on the example of Poland]. Na chasi. Available at: <https://nachasi.com/tech/2018/01/31/digital-poland/> (accessed April 08, 2025).

April 09, 2025).

11. Elektronna podatkova u Polshchi [Electronic tax in Poland]. Hroshi.PL. Available at: <https://groszi.pl/e-podatkova-v-polshi-2024/> (accessed April 10, 2025).

12. Polska podatkova sluzhba zapustyla mobilnyi dodatok e-Urząd Skarbowy [The Polish tax service has launched the e-Urząd Skarbowy mobile application.]. Nash vybir. 2025. Available at: <https://naszwybir.pl/e-urząd-skarbowy/> (accessed April 10, 2025).

13. Apie EDS - EDS. Elektroninio deklaravimo sistema - EDS. Available at: https://deklaravimas.vmi.lt/lt/EDS_apatines_nuorodos/Apie_EDS.aspx (accessed April 11, 2025).

14. Top 20 Global Leaders Countries in Digital Public Services in 2024 - Bright Nation is a creative design and development studio with a deep understanding of the needs of international companies. Bright Nation is a creative design and development studio. Available at: <https://brightnation.studio/blog/top-20-global-leaders-countries-in-digital-public-services-in-2024> (accessed April 11, 2025).

15. World Digital Competitiveness Ranking 2024 - IMD business school for management and leadership courses. IMD business school for management and leadership courses. Available at: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/> (accessed April 12, 2025).